

A közterek és parkok funkcióiról - Győr példáján keresztül

Bevezetés

Egy 1999-es angliai tanulmányban az szerepelt, hogy a jövőben a világ népességének jelentős része városokban fog élni (1999-ben például a világ népességének közel 50%-a élt ott - THOMPSON, C.W. 2002). Tavaly ezt megerősítette az ENSZ World Urbanization Prospects The Revision 2011 című jelentése is, mely szerint 2010-ben már a világ népességének 78%-a élt városokban¹. A jelentésben szereplő előrejelzés szerint 2050-ben ez az arány már 86% lesz. Mindez elsősorban a „globalizáció urbanizációjának” köszönhető. A városnövekedés negyedik szakaszára, a reurbanizációra vonatkozó korábbi megállapítások ugyanis, ha nem is veszítették teljesen érvényüket, mára jelentősen megváltoztak. A klasszikus városnövekedési szakaszok hierarchiája (urbanizáció, szuburbanizáció, dezurbanizáció, reurbanizáció) szintén megbomlóban van, mivel a nagyvárosi régiók már nemcsak a legfejlettebb országokban jelennek meg, hanem a fejlődő, sőt a legkevésbé fejlettebbekben is. Ezért a globalizáció urbanizációja a világon mindenhol megtalálható, illetve van, ahol egyszerre van jelen a különböző városnövekedési szakaszokkal.

A városba való visszaköltözések legfőbb oka már nemcsak a városközpontok rehabilitációja, hanem a nagyvárosi régiók magas szintű gazdasági tevékenysége, és szolgáltatása. A nagyvárosi régiók a világgazdaság legfőbb mozgatórugói, melyek jelentős vonzerővel bírnak a bevándorlók számára. Ugyanis ezek a városok nemcsak szolgáltató és információs csomópontok, hanem sokszínű oktatás és kulturális központok is, melyek adott esetben számtalan lehetőséget nyújtanak foglalkozásváltásra, vagy új szakmák elsajátítására, ami a magasan képzettek számára is vonzó.

A bevándorlók többsége azonban az alacsonyabb végzettségűekhez tartozik, ezért ők elsősorban a városok szegényebb negyedeibe telepednek le. A különböző etnikai kisebbségeknek az egyre növekvő száma ezekben a negyedekben pedig köztudottan számos súlyos konfliktushoz vezetett több európai nagyvárosban (például Párizsban) (ENYEDI GY. 2011).

A jövő városainak jelentős demográfiai és szociológiai problémákkal kell majd szembenézniük az elkövetkező időkben. Ugyanis a városba költöző különböző etnikai és vallási csoportokon kívül, a nyugati országokra jellemző módon, a városi lakosság is öregedő tendenciát mutat. Emellett pedig egyre több a fogyatékkal élő, akiknek a mobilitását még egy zsúfolt nagyvárosban is biztosítani kell. A városok közterületeinek ezért még jelentősebb lesz a szerepük, hiszen ez az a „tér” minden városban, ahol nemtől, életkortól, vallástól, végzettségtől, stb. függetlenül minden társadalmi réteg megtalálható. Különösen igaz ez a közterekre és a parkokra, ahol nemcsak találkoznak egymással a különböző társadalmi csoportok, de párbeszédet is folytathatnak, aktívan vagy passzívan kikapcsolódhatnak, szórakozhatnak, stb. Mindez jelentősen hozzájárul(hat) ahhoz, hogy ezek a csoportok megismerhessék egymást (THOMPSON, C.W. 2002).

Felmerül ugyanakkor az a kérdés, hogy a 21. századi ember számára mitől válhat egy köztér, vagy egy park vonzóvá? Melyek azok a funkciók, amiket szívesen látna ott, és tulajdonképpen mit is ért az alatt, hogy köztér? Ezekre a kérdésekre kereste a válaszokat egy 2012-ben Győrött folytatott felmérés. Azért Győrre esett a választás, mivel a város jelentős fejlődésen ment keresztül az utóbbi években a különböző ipari fejlesztéseknek köszönhetően, melyben kiemelkedő szerepe van a járműgyártásnak. Mindemellett Győr

¹ World Urbanization Prospects The 2011 Revision Highlights, United Nations, New York, 2012

földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően jelentős vonzáskörzettel rendelkezik a szomszédos országokat illetően, ami különösen igaz Szlovákiára.

A legújabb statisztikákból pedig kiderül, hogy Győr városának népessége csekélymértékben ugyan, de ismét növekedésnek indult 2011-ben². Az állandó népességszám növekedés pedig egyértelműen az egyre több beköltözőnek köszönhető. A bevándorlók ilyen arányú növekedése pedig előbb-utóbb a már említett nagyvárosi régiók problémáihoz vezethet.

A győri közterek vizsgálatának eredményei

A megkérdezettek adatai

Az online felmérést 2012. június 5-től 2012. szeptember 19-ig végeztem, melyben összesen 84 főt sikerült megkérdezni. A megkérdezettek nemét tekintve valamivel több, mint a fele volt nő volt, és nagyjából egynegyede férfi, illetve szintén több mint fele felsőfokú végzettséggel rendelkezett. A szakközépiskola/technikumi, gimnáziumi és a szakmunkás végzettségűek száma jóval elmarad a felsőfokú végzettségűekhez képest, általános, és szakiskolai végzettségűek pedig nem is kerültek bele a mintába.

A foglalkozást tekintve a válaszadók majdnem háromnegyede vallotta magát alkalmazottnak beosztottként, ami meglehetősen magas arány volt. Ettől jóval elmaradt a diákok, az egyetemi/főiskolai hallgatók, és a vállalkozók száma, akik még a negyedét sem tették ki a megkérdezetteknek. Az alkalmazottak vezető beosztásban és a nyugdíjasok szintén csak csekély arányban vettek részt a felmérésben. Ami további érdekességgel szolgált, ismerve a mai gazdasági helyzetet, hogy csupán kettő fő vallotta magát munkanélkülinek.

A korcsoportonkénti megoszlás alapján a 21 és 30 év közöttiek több mint a felét tették ki a megkérdezetteknek, a 31 és 40 év közöttiek valamivel kevesebbet, mint a negyedét, a 41 és 50, az 51 és 60, valamint a 61 és 70 közöttiek pedig még ennél is kevesebben voltak. Sajnos három korcsoportból egyáltalán nem sikerült mintát venni: a 14 év alattiaktól, a 14-20 év közöttiektől, és a 71 év felettiektől. Ennek oka a 71 év feletti esetében egyértelműen abból adódott, hogy ez a korosztály használja, vagy ismeri arányaiban a legkevesebbet az internetet, ami különösen igaz a közösségi oldalakra, ahol elsőként jelent meg az online felmérés elérhetősége. A fiatal generációnak pedig feltehetően nem keltette fel az érdeklődését az online kutatás. Az ő esetükben minden bizonnyal az iskolában való lekérdezés lett volna az egyik legcélravezetőbb módszer, azonban ehhez forrásra, és hosszabb kutatási időre lett volna szükség. Ugyanakkor különösképpen a mai általános iskolások és kamaszok esetében lett volna érdekes megtudni, mi az, amit ők szívesen látnának egy köztéren vagy egy parkban. Hiszen ők azok, akik még használják a közterek minden funkcióját (pl. fociznak rajta, a padon ülve beszélgetnek, sportolnak, stb.).

A közterek funkcióinak, utcabútorainak használata

Az első kérdés, ami a közterekkel kapcsolatos volt, arra keresete a választ, hogy melyek azok az utcabútorok vagy funkciók amiket a megkérdezettek szívesen látnának egy köztéren.

A válaszadók 86,9%-a padokat jelölte be 85,7% pedig a növényeket (1.ábra). Így az eredményekből egyértelműen kiderült, hogy az emberek számára nem csak a kényelem fontos egy köztéren, hanem hogy az rendelkezzen megfelelő zöldterülettel (fák, bokrok, virágok, stb.) is. Az embereknek tehát fontos, hogy a városok „sűrűjében” valamilyen módon közel érezzék magukat a természethez. Ezért nem lehet véletlen az sem, hogy a megkérdezettek 45,2%-a megjelölte a szökőkutat. Ugyanakkor csak 25% írta azt, hogy ivókútra is szüksége lenne. A víznek tehát elsősorban, mint mikroklímát, jó közérzetet javító és „esztétikai élményt” nyújtó funkcióként kell megjelennie a tereken.

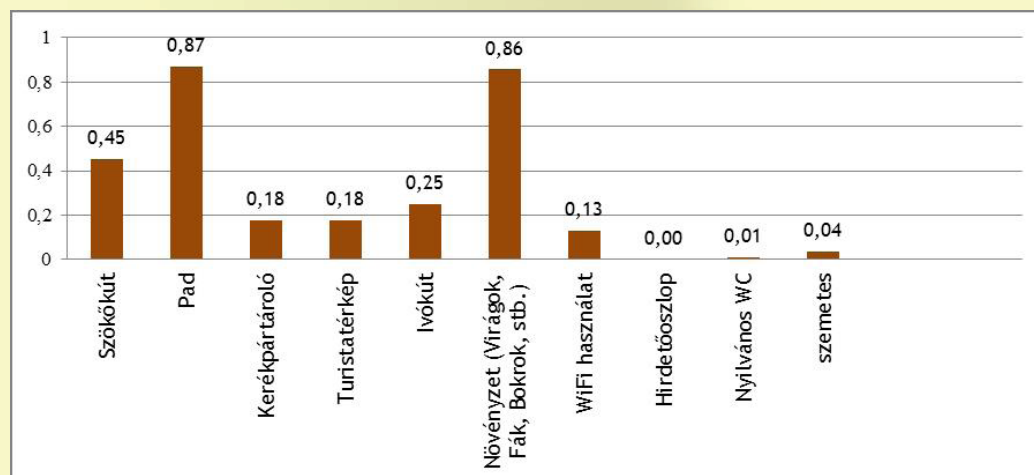
² Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR-KSH)

Modern világunkban az internet már teljesen hétköznapi és természetes dologgá vált, így felmerült a kérdés, mennyire érzik szükségesnek az emberek azt, hogy egy köztéren internetezni tudjanak. Hiszen az okostelefonok megjelenésével, a különböző vendéglátóhelyeken és kávézókban kívül ma már több közintézményben, pályaudvarokon, és most már a vonatok egy részén is biztosított a díjmentes vezeték nélküli, úgy nevezett wifi elérhetőség. De ahogyan az az 1. ábrán is látható, csupán 13,1% jelölte be, hogy fontosnak tartaná, ha tudna internetezni is a köztéren.

Felmerült ugyanakkor az a kérdés is, hogy mennyire lehet fontos egy turistatérkép vagy egy hirdetőoszlop. Az interneten kívül ugyanis ez a két utcabútor az, ami információt tud nyújtani nemcsak a turistáknak, de a helyi lakosságnak is a város programjairól, látványosságairól és azok elérhetőségéről a közterületen. Mégis csak 17,9% gondolta úgy, hogy szükséges lenne turistatérképpel rendelkezniük a tereknek, viszont a hirdetőoszlopot senki sem jelölte meg.

Kerékpártárolót is csupán 17,9% szeretne látni a köztéren. Ez már csak azért is érdekes, mert egyre növekszik a kerékpárt használók száma Győrben, amit jól bizonyít, hogy az egyik legforgalmasabb hídjának, a Baross hídnak az évi átlagos kerékpár forgalma 2007 és 2012 között több mint 25%-kal (387 j/nappal³) nőtt. Ezért például ha a munkába, vagy az iskolába járók találkoznak ismerőseikkel valamelyik köztéren, gondot okozhat a kerékpár elhelyezése. De igaz ez a kerékpáros turistákra is, akik leginkább a tereken szoktak megpihenni.

Sokszor jelent problémát egy tér esetében, amikor nagyobb rendezvényt tartanak rajta, hogy nem található a közelben nyilvános WC. Ez Győr esetében is igaz, mégis csupán egy fő gondolta úgy, hogy szükséges lenne a köztérekre nyilvános WC-t is kihelyezni. Az egyéb utcabútorok között pedig összesen hárman írták be hogy az elegendő szemetes is nélkülözhetetlen a köztéren.

1. ábra: A kiválasztott közterületi funkciók, utcabútorok aránya
 Forrás: Saját felmérés adatai alapján a szerző szerkesztése.

Ezt követően a megkérdezetteknek arra kellett válaszolniuk, hogy mi az, az előző kérdésben felsoroltakon kívül, aminek érvényesülnie kell egy köztéren és egy parkban. Itt elmentésben az előbb látott, leginkább utcabútorokon kívül, olyan szempontokat is figyelembe kellett venniük a kitöltőknek, hogy például szívesen látnának-e boltokat, éttermet, teraszt, vagy akár buszmegállót a téren, vagy a parkban.

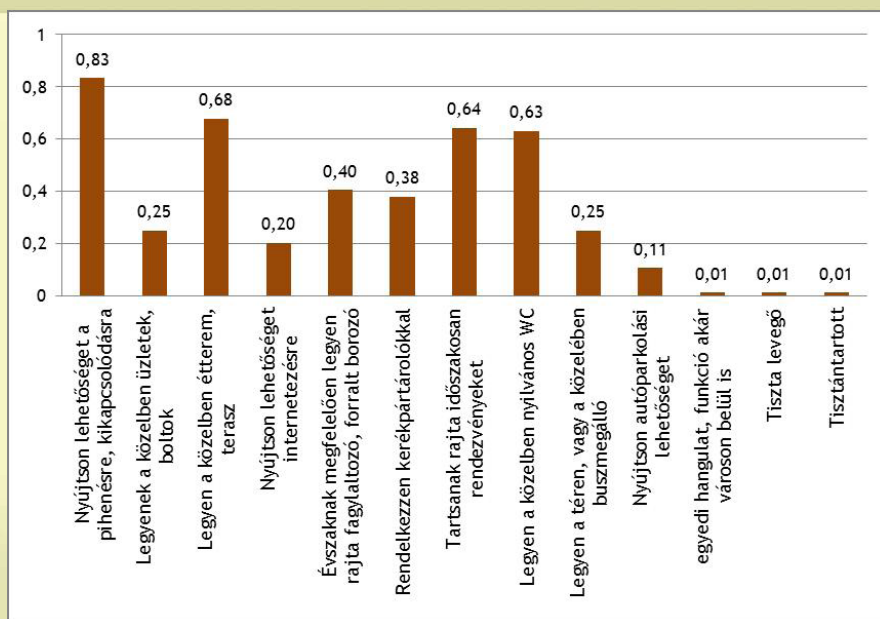
Ami egyértelműen kiderült ennél a kérdésnél is, hogy a tereknek lehetőséget kell nyújtaniuk a pihenésre és a kikapcsolódásra is (2. ábra). Mindezt a megkérdezettek több mint 80%-a gondolta így. A kényelemhez kapcsolódóan talán ezért jelölték meg másodikként a legtöbben (67,9%) hogy legyenek éttermek és teraszok a terek közelében.

Az éttermektől nem maradt el sokkal az sem, hogy tartsanak a tereken időszakosan rendezvényeket (64,3%), amivel szoros kapcsolatban állhat, hogy legyen a közelben nyilvános WC is, mivel közel ugyanannyian jelölték meg (63,1%). Ez már csak azért is érdekes, mert ahogyan az a közterületi funkciókra vonatkozó első kérdésnél (1. ábra) látható volt, csupán egy fő jelölte be, hogy szükséges lenne nyilvános WC-t

³ Magyar Közút Nonprofit Zrt. A közúti forgalom figyelemmel kísérése 2007,2012

kihelyezni a közterekre. Ezek szerint az emberek nem szeretnék, ha egy köztéren nyilvános mosdó lenne, de annak közelében mindenképpen lennie kell egynek. Ahogyan fontosnak tartják azt is, hogy a terek „használva” legyenek, a különböző rendezvények és fesztiválok által. Ugyanakkor csupán 40,5% szeretné, ha évszaknak megfelelően, nyáron pl. fagyaltozó, télen pedig forralt borozó működne a közterekken.

Az első kérdéssel ellentétben szintén érdekes volt látni, hogy most a megkérdezettek 38,1%-a gondolta úgy, szükséges kerékpártárolót kialakítani a tereken. De ennél is érdekesebb, hogy csupán 25% szeretné, ha a közterek közelében üzletek vagy boltok is lennének. Ugyanakkor arányban szeretnék viszont azt is, hogy egy tér legyen megközelíthető akár busszal is. Amire azonban ennél a kérdésnél is hasonló arányban válaszoltak, az az internet használat, melyet csak a válaszadók ötöde szeretett volna. Egyértelműen kiderült az is, hogy a megkérdezettek 10,7%-a szeretne csak parkolót is a közterek közelében. Az egyéb szempontok kategóriában összesen három fő adott meg további hármat úgymint: a terek tisztántartásának fontosságát, a tiszta levegőt, és az egyedi hangulatot, mint „funkciót a városon belül”.

2. ábra: A közterek használati és funkcionális igényei

Forrás: Saját felmérés adatai alapján a szerző szerkesztése.

A közterekhez hasonlóan, a megkérdezettek több mint 91,7%-a gondolta úgy, hogy a parkoknak is a pihenésre és a kikapcsolódásra kell lehetőséget nyújtaniuk (3. ábra). Ellentétben azonban a terekkel, a parkok esetében lényegesen nagyobb arányban került bejelölésre a pihenés és kikapcsolódás.

A parkok többségére jellemző, hogy rendelkeznek játszótérrel. Éppen ezért nem meglepő, hogy majdnem 80%-a a válaszadóknak szeretné, ha a játszótér továbbra is a részüket képezné. Ettől nem sokkal maradt el (4,8%-kal) a változatos növényvilág sem. Természetesen a parkok elsősorban a zöldterületet biztosítják az emberek számára a városokban. Mégis érdekes volt látni, hogy hogyan gondolkodnak az emberek a növényvilág fontosságáról a településükön, mekkora arányban kerül bejelölésre, és hanyadik lesz a felsorolt funkciók között a parkok alapvető funkciója.

A közterekhez hasonlóan a megkérdezettek több mint fele (56%) jelölte be, hogy nyilvános WC-vel is kell rendelkezniük a parkoknak. Ugyanakkor a kutya WC-t csak a kérdőívet kitöltők 9,5%-a szeretné. Ami azért is érdekes, mert a városban lakó emberek jelentős része a közeli parkokba viszi le a kutyáját sétáltatni, a gazdák pedig nem mindig tesznek eleget a jogszabályi előírásoknak, és takarítják el a kutya ürüléket onnan. Ez pedig komoly higiéniai problémát jelenthet, hiszen a parkokban elsősorban a kisebb gyerekek szoktak játszani. Mégis, ahogyan az látható volt, alig 10% jelölte meg a kutya WC-t.

Köztudott az is, hogy a parkok nem csak a kikapcsolódásra nyújtanak lehetőséget a városban élők számára, de a sportolásra is. Sok parkban nemcsak játszótér, de kisebb focipálya, kosárpálya, esetleg sportpálya is található. Mégis, ezzel ellentétben a megkérdezetteknek kevesebb, mint a fele (41,7%) szeretné azt, ha sportolni is tudna ott.

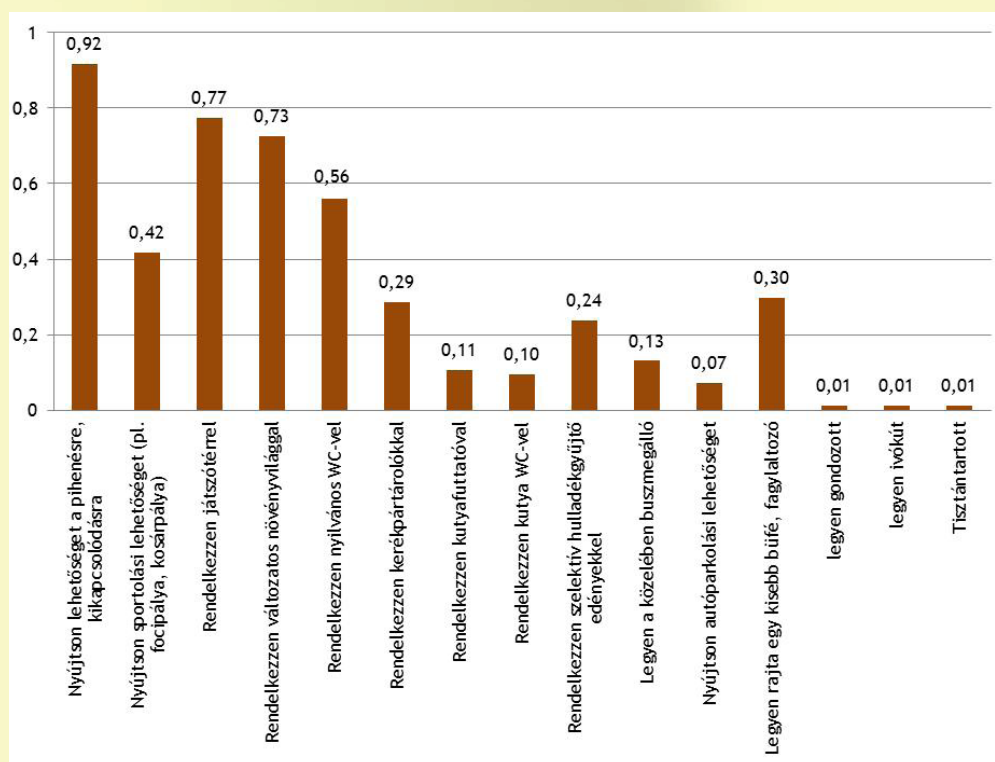
A sportoláson kívül akadnak olyan parkok is, ahol esetleg kisebb büfé, kávézó, vagy fagyaltozó található. Viszont ahogyan az a grafikonon is látható, ezt csak a megkérdezettek 29,8%-a szeretné, ha megjelenne, mint funkció. Nagyjából ugyanennyien szeretnék (28,6%) ha rendelkeznének kerékpártárolókkal is.

Ez az arány pedig majdnem 10%-kal alacsonyabb a közterekhez képest, ami azért érdekes, mert nemcsak kerékpárral szokták megközelíteni a parkokat az emberek, hanem léteznek olyan parkok is, ahol kerékpáros tanpályát alakítottak ki a gyerekek számára.

A fenntarthatóság kulcsfontosságú tényezője a környezetvédelem, melynek egyik eleme a hulladékgazdálkodás. A köztereket és a parkokat is érinti a tisztántartás és a hulladéktárolás kérdése. Ma már nélkülözhetetlen minden parkban és téren a hulladékgyűjtő edények kihelyezése. Felmerül azonban a kérdés, hogy mi a helyzet a szelektív hulladékgyűjtő edényekkel? Ugyanis szinte minden településen kihelyezésre kerültek az úgynevezett szelektív hulladékgyűjtő szigetek. Ezek a szigetek közterületeken találhatóak, és sok esetben nemcsak az utak mellett, hanem valamelyik kiemelt parkban vagy köztéren. Így biztosított a parkba járók számára a szelektív hulladékgyűjtés, ezzel együtt pedig a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés. Mégis, csupán a válaszadók 23,8%-a gondolja úgy, hogy a parkoknak rendelkezniük kellene szelektív hulladékgyűjtő szigettel.

Ahogy már említésre került a kutyákkal kapcsolatban, csak 9,5% szeretne kutya WC-t látni a parkokban. Ezért talán nem meglepő, hogy összesen 10,7% jelölte meg a kutyafuttatót. A buszmegálló pedig 11%-kal kevesebben jelölték be a parkok esetében (13,1%), mint a közterekénél. Az autók parkolási lehetősége viszont még a 10%-ot sem érte el. A további szempontok között három fő adta meg külön-külön az ivókat, a parkok rendszeres gondozását, és a tisztaságot.

A közterekre és a parkokra vonatkozó kérdésekből egyértelműen látható, hogy az emberek számára elsősorban mindkettő esetében a pihenés, a kényelem és a növényzet a legfontosabb. Ezt követően viszont jelentős különbség következett a közterek és a parkok között, mert amíg az előző esetében a többség azt szeretné, ha éttermek és teraszok lennének a közelében, az utóbbinál a játszótérek kaptak kiemelt szerepet. A tereknél a harmadik kiemelt szempont pedig a rendezvények tartása volt, míg a parkoknál a változatos növényvilág. Ezt követte a nyilvános WC elhelyezése, mely a közterekénél és a parkoknál is hasonló fontosságú volt.

3. ábra: A parkok használati és funkcionális igényei
 Forrás: Saját felmérés adatai alapján a szerző szerkesztése.

A belső udvarok közterületi használata

Ahogy a bevezetőben már említésre került, a jövőben különösen fontos szerepük lesz majd a köztereknek a városok életében. Ugyanakkor a legtöbb városban nincs igazán lehetőség a közterek bővítésére, esetleg új parkok kialakítására. Ez különösen igaz a történelmi belvárosokra, melyek általában műemléki védelemmel is rendelkeznek. Ezért szolgálhat megoldásként ezeken a területeken a belső udvarral rendelkező épületek megnyitása a gyalogosforgalom számára. Hiszen ilyen módon az udvar közterületként funkcionálhatna, ahol nemcsak kisebb

boltok vagy üzletek kerülhetnek kialakításra, de fagylatozók, kávézók, vagy akár éttermek is. De az udvar méretétől függően akár nagyobb funkciókat is ki lehet alakítani bennük, mint például egy játszóteret. Az sem elképzelhetetlen, hogy az udvar esetleg egy kisebb parkká alakuljon át. A belső udvarok további előnye lehet, hogy magánterület lévén, éjszakára akár be is zárhatják őket. Ezzel az ott lakók nyugalma továbbra is biztosított lenne, és csak napközben, mikor az emberek többsége dolgozik, lenne nyitott az átjárás bárki számára.

A felmérés során ezért vizsgálatra került, hogy mit gondolnak az emberek az átjáró házas belső udvarokról. Tudják-e egyáltalán hogy mi az, és ha igen, mi a véleményük róla?

Az első kérdés ezért arra irányult a belső udvarokkal kapcsolatban, hogy azok a megkérdezettek véleménye szerint magán- vagy közterületek-e. Ugyanis a belső udvarok, ahogyan az a nevükben is benne van, többnyire a négy oldalról zárt társasházak udvarai, melyek értelemszerűen magánterületek. Ilyen társasházak manapság is találhatóak szép számmal, melyek Budapesten leginkább „gangos ház” néven váltak ismertté. A belső udvarok pedig a közfoglalom számára való megnyitás után továbbra is magánterületek maradnak, de közterületi funkciót látnak el.

Az eredmények alapján azonban a kérdőívet kitöltők több mint fele úgy gondolja, hogy a belső udvaros házak terei közterületek, és csak a megkérdezettek 33%-a jelölte meg, hogy nem az, illetve 13%, hogy nem tudja megítélni. Ezért felmerült az a kérdés, hogy mit gondolnak a megkérdezettek a bevásárlóközpontok utcáiról, és tereiről. Ugyanis a bevásárlóközpontok sok mindenben hasonlóságot mutatnak a belső udvarokkal. Hiszen mindkettőben találhatóak üzletek, kávézók, sőt éttermek is, és mindkettőt bezárják éjszakára, illetve mindkettő magánterület, azzal a különbséggel, hogy a bevásárlóközpontok őrzött magánterületek. Lényeges különbség azonban, hogy a bevásárlóközpontok fedett épületek, és nem találhatóak bennük lakások.

A válaszokból az derült ki, hogy a megkérdezetteknek valamivel kevesebb, mint a fele (48%) tudta, hogy a bevásárlóközpontok terei nem közterületek, de 38% éppen ennek az ellenkezőjét állította. Azok pedig, akik azt jelölték be, hogy nem tudják, az előző kérdéshez hasonló arányban (14%) voltak.

Végezetül arra kellett válaszolniuk a kérdőívet kitöltőknek, hogy mi a véleményük a belső udvarok közhasználatú megnyitásáról, illetve, hogy érdemes lenne-e bennük, ahol lehetséges, üzleteket, boltokat vagy éttermeket kialakítani. A megkérdezettek majdnem kétharmada (56%) gondolta úgy, hogy ahol lehetséges érdemes lenne megnyitni a belső udvarokat a gyalogos forgalom számára. Csak 19% nem értett egyet ezzel, ugyanakkor ennél a kérdésnél jelölték be a legtöbben (25%) a nem tudom választ.

Akik támogatták a belső udvarok megnyitását a gyalogos fogalom számára, egyértelműen az udvarok „hangulatát” és „varázsát” emelték ki. A legtöbben megemlézték azt is, hogy ezek az udvarok a turisták számára is vonzóak lehetnek, és hogy ők maguk is szívesen keresnek fel ilyen helyeket. Páran pedig kiemelték a kereskedelmi és vendéglátó funkciók megtelepedési lehetőségét ezekben az udvarokban (üzletek, kávézók).

Láthatóan az emberek számára fontos, hogy egy történelmi belváros utcáin és terein ne csak üzletek, irodák és vendéglátóhelyek álljanak, hanem legyenek benne kisebb, „intimebb” belső terek is. Fontos számukra, hogy a történelmi belváros, ahol élnek, ne csak változatos és színes legyen, de rendelkezzen egyedi hangulattal is.

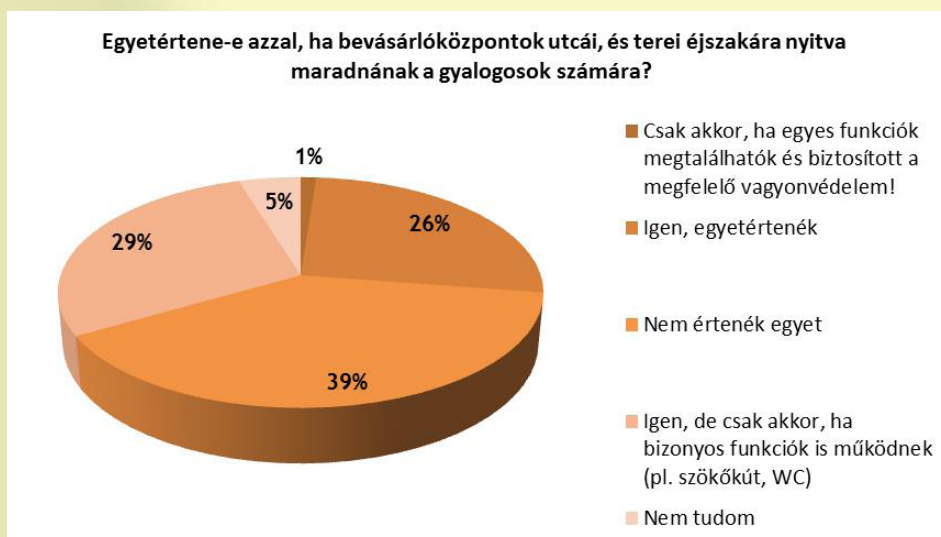
Azok, akik nem támogatták az udvarok megnyitását, szinte mindannyian azt emelték ki, hogy az ott élők nyugalma megzavarná a keletkező forgalom. Páran pedig megemlézték, hogy az ottani üzletek esetleg nem rendelkeznének megfelelő forgalommal, vagy a bérleti díjak lennének túlságosan magasak, ami miatt be kellene zárniuk. Azt azonban mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a kérdőív nem tartalmazott arra vonatkozóan információt, hogy ezeket az udvarokat éjszakára bezárnák. Ugyanis így minden bizonnyal jelentősen módosult volna a válaszok aránya. Hiszen ahogy látható volt, az éjszakai bezárás nélkül is, a megkérdezettek majdnem 60%-a támogatta ezt az elképzelést.

Ezért is volt érdekes látni a véleményeket azzal kapcsolatban, hogy mennyire támogatnák a megkérdezettek, ha a bevásárlóközpontok terei és utcái maradnának nyitva éjszakára. Ennek a kérdésnek ugyanis kettős célja volt: Egyrészt kideríteni, hogy egyáltalán van-e igényük az embereknek arra, hogy éjszakánként ne csak a belvárosban, de akár egy fedett plázában is sétálni, találkozni tudjanak. Másfelől pedig a bevásárlóközpontok az éjszakai nyitva tartás esetén éppen az ellentétei lennének a belső udvaroknak. Hiszen az utóbbi esetében az ott található lakások teszik indokolttá az udvar zárva tartását. A bevásárlóközpontokban azonban csak üzletek, kisebb vendéglátó egységek, illetve mozi vagy más szórakozóhelyek találhatóak, amik nem feltétlenül teszik ugyanezt indokolttá. Leginkább azért sem, mert a plázák magánterület lévén még éjszakai zárva tartás mellett is rendelkeznek megfelelő vagyonvédelemmel és biztonsági őrökkel. Kevésbé ismert, de nyugati országokban többek között éppen emiatt már nyitva hagyják éjszakára a bevásárlóközpontokat, a lakosság számára (GEIGER, S. 2007).

Ahogy azonban a válaszokból kiderült, a jelenlegi kérdőívet kitöltők 55%-a is támogatta, hogy maradjanak nyitva éjszakára a bevásárlóközpontok terei és utcái (4. ábra). Ebből 26% egyértelműen ezt támogatta, 29% pedig csak akkor értene ezzel egyet, ha a nyitva tartás mellett bizonyos eszközök vagy szolgáltatások is működnének, mint például a szökőkutak, mosdók, a szórakozóhelyek vagy akár bizonyos vendéglátó egységek. Összesen 39% jelölte csak meg, hogy nem értene egyet az éjszakai nyitva tartással. Az egyéb válaszlehetőségek között pedig egy fő írta azt, hogy egyetért a nyitva tartással, de csakis akkor, „ha egyes funkciók megtalálhatóak, és biztosított a megfelelő vagyonvédelem”. Ahogy pedig az a 4. ábrán is látható, a lekérdezés során ennél a kérdésnél jelölték be a legkevesebben a nem tudom választ (5%).

A felmérés eredményeiből egyértelműen kiderült, hogy az emberek számára fontosak a közterületek, és ahogy az látható volt, egy olyan magánterületet is szívesen használnának éjszaka közterületként, mint a bevásárlóközpontok utcái és terei. De eddig a kérdések között keveredett a magán- és a közterület fogalma. Többek között ezért is került be közéjük, hogy a megkérdezettek hogyan definiálnák a köztereket. Amit viszont mindenképpen ki kell emelni, hogy a kérdés nem a közterületekre, hanem ahogy az látható, a közterekre vonatkozott. Ugyanis maga a felmérés is elsősorban a terekkel és a belső udvarokkal foglalkozott.

A válaszokból ugyanakkor az derült ki, hogy az emberek többsége tisztában van a közterek fogalmával. Ugyanis szinte mindegyik válaszban szerepelt a szabad vagy korlátlan használat, illetve, hogy ezek a terek általában önkormányzati, vagy állami tulajdonban vannak. Ezzel együtt sok válaszban megjelent a kérdőív során felsorolt funkciók közül is néhány, mint például a kereskedelem, vagy a vendéglátás. De többen írták a rendezvényeket, kulturális programokat, és legalább ugyanennyien a pihenést és a kikapcsolódási lehetőségeket is.

4. ábra: A megkérdezettek véleménye a bevásárlóközpontok tereinek éjszakai nyitva tartásáról

Forrás: Saját felmérés adatai alapján a szerző szerkesztése.

Összegzés

A felmérés eredményeiből biztosan megállapítható, hogy a városban élő emberek számára fontos, hogy a hozzájuk legközelebb található köztér vagy park változatos növényvilággal rendelkezzen. Ez megerősíti azt az angliai tanulmányt (THOMPSON, C.W. 2002), melyben az szerepelt, hogy a városban élők számára fontos, hogy valamilyen módon kapcsolatuk legyen a természettel, hiszen a közparkoknál és köztereknél is szinte egyenlő arányba kerültek bejelölésre a növények. A nagyvárosokban pedig a közterek tudnak helyet biztosítani a jelentősebb számú növényzetnek.

Amit mindenképpen ki kell még emelni a növények mellett a közterek esetében, az a víz. De a víznek is inkább a mikroklíma- és közérzet-javító funkcióját, mert ahogyan az látható volt, a megkérdezettek a szökőkutakat részesítették előnyben az ivó kutakkal szemben.

A tereknek és parkoknak pedig mindenekelőtt a pihenésre és kikapcsolódásra kell lehetőséget nyújtaniuk. Mindkettő esetében ezt jelölték meg legnagyobb arányban a megkérdezettek. A további szempontok csak ezek után különültek el egymástól, de szintén hasonló támogatottságot élvezett mindkettő esetében a nyilvános WC elhelyezése. A parkok második leg támogatottabb funkciója a játszótér volt, míg a köztereknél az éttermek és teraszok. Ezek alapján a parkoknak lehetőséget kell nyújtaniuk a családi kikapcsolódásra, és biztosítani a gyerekek szórakozását. Így elmondható, hogy a városban élők elsősorban a parkokat tekintik kikapcsolódásra alkalmas helyeknek az egész család számára. Ezzel ellentétben a közterek elsődleges funkciója a pihenésen kívül a szórakoztatás és a vendéglátás. Hiszen az éttermeken kívül a legtöbben rendezvényeket akarnak látni a tereken. Így elmondható, hogy a parkok és terek alapvető történeti használatában, funkcióiban nem történt változás. Illetve a kérdőívet kitöltők megerősítették ezeket az alapvető funkciókat, és nem adtak meg újabb igényeket. Ezért volt érdekes látni azt, hogy hová fogják sorolni a belső udvarokat, a közterület vagy a magánterület kategóriába.

A kutatás további része így már elsősorban a belső udvarokkal foglalkozott. Ahogy az látható volt, a legtöbben nincsenek tisztában azzal, hogy a belső udvarok magánterületek, de sokan azzal sem, hogy a bevásárlóközpontok terei és utcái is azok. Mégis a legtöbben azt szeretnék, ha a belső udvarok ott, ahol lehetséges, nyíljanak meg a gyalogosok számára és rendelkezzenek olyan funkciókkal (üzletek, boltok, vendéglátóhelyek, stb.) mint amilyenek megtalálhatóak bármelyik köztér körül. Mindezt a legtöbben azzal indokolták, hogy ezáltal sokkal hangulatosabb lenne a belváros, ami így a turisták számára is még vonzóbbá válhat. A bevásárló központok esetében pedig az fogalmazódott meg, hogy maradjanak nyitva éjszakára is, és működjenek bizonyos funkciók, mint például a szökőkút, vendéglátóegységek, mosdó stb. Az emberek tehát szívesen használnák a bevásárlóközpontokat éjszaka is, és nem csak a nyitva tartás keretein belül.

A kutatás eredményei alapján a belső udvarok jó lehetőséget nyújthatnak a közterek bővítésére az egyre növekvő népességű városokban. Ugyanis a belső udvarok kisebb terekként szigetszerűen tudnak funkcionálni a (bel)városokban továbbá a terekhez hasonlóan megjelenhet rajtuk a vendéglátás és a kereskedelem is. Igaz, méretükből adódóan nem, vagy csak korlátozottan tudnak lehetőséget biztosítani bizonyos szolgáltatások (pl. rendezvények), vagy utcabútorok (pl. szökőkút) számára, de ezek a területek is alkalmassá tudnak válni arra, hogy a városban élők számára helyet adjanak a találkozásra, párbeszédre, vagy a kikapcsolódásra, ahogyan az a tanulmány elején említésre került. A jövőben ezért érdemes lenne további kutatásokat végezni a belső udvarok kihasználásával és a gyalogos forgalommal kapcsolatban.

Irodalom

- ENYEDI GY. 2011: A városnövekedés szakaszai - újragondolva. Tér és Társadalom 25.évf. 1. sz. pp. 5-19.
- GEIGER S. 2007: Exploring night-time grocery shopping behaviour. Journal of Retailing and Consumer Services 14. pp.24-34.
- MADDEN K. - FAUREST K. - MÓRA V. - HORÁTH D. - FOLTÁNYI Zs. (SZERK.) 2005: Hogyan varázsoljunk újjá egy közteret? Ökotárs alapítvány, Budapest. 140 p.
- THOMPSON C. W. 2002: Urban open space in the 21st century. Landscape and Urban Planning, vol. 60. pp. 59-72.
- WORLD URBANIZATION PROSPECTS: The 2011 Revision Highlights, 2012 - United Nations, New York. p.35